

peccatores ad nihilum redigantur: quia per ingratitudinem dicitur aliquis beneficia accepta amittere. Inter cetera autem Dei beneficia est etiam ipsum esse: unde videtur justum ut peccator qui ingratus Deo existit, ipsum esse amittat. Sed si in nihilum redigantur, eorum poena non potest esse perpetua. Ergo non videtur esse consonum divinae justitiae ut peccatores perpetuo puniantur.

Sed contra est quod dicitur Matth. xxv. 46. *Ibunt hi, scilicet peccatores, in supplicium aeternum.*

Præterea. Sicut se habet præmium ad meritum, ita poena ad culpam. Sed secundum divinam justitiam merito temporali debetur præmium aeternum: Joan. vi. 40. *Omnis qui videt Filium, & credit in eum, habet vitam aeternam.* Ergo & culpæ temporali secundum divinam justitiam debetur poena aeterna.

Præterea. Secundum Philosophum in V. Ethicor. cap. 111. poena taxatur secundum dignitatem ejus in quem peccatur; unde majori poena punitur qui percutit alapa Principem quam alium quemcumque. Sed quicumque peccat mortaliter, peccat contra Deum, cujus præcepta transgreditur, & cujus honorem aliquando aliis impertitur, dum in alio finem constituit. Majestas autem Dei est infinita. Ergo quicumque mortaliter peccat, dignus est infinita poena; & ita videtur quod juste pro peccato mortali aliquis perpetuo puniatur.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod cum poena duplicem habeat quantitatem, scilicet secundum intensionem acerbitatis, & secundum durationem temporis, quantitas poenæ respondet quantitati culpæ secundum intensionem acerbitatis, ut secundum quod gravius peccavit, secundum hoc gravior poena ei infligatur: unde Apoc. xviii. 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum.* Non autem respondet duratio poenæ durationi culpæ, ut dicit Augustinus XXI. de Civit. Dei, cap. xv. non enim adulterium quod in momento temporis perpetratur, momentanea poena punitur etiam secundum leges humanas: sed duratio poenæ respicit dispositionem peccantis. Quandoque enim ille qui peccat in aliqua civitate, ex ipso peccato efficitur dignus ut totaliter repellatur à societate civitatis vel per exilium perpetuum, vel etiam per mortem. Quandoque vero non redditur dignus ut à societate civium totaliter excludatur: & ideo ut possit esse conveniens membrum civitatis, poena ei prorogatur, vel breviatur, secundum quod ejus expedit correctioni, ut in civitate convenienter, & pacifice vivere possit. Ita etiam secundum justitiam divinam aliquis ex peccato dignus redditur penitus à civitate Dei consortio separari; quod fit per omne peccatum quo quis contra charitatem peccat, quæ est vinculum uniens civitatem prædictam: & ideo pro peccato mortali, quod est contrarium charitati, aliquis in aeternam à societate Sanctorum exclusus aeternæ poenæ adicitur: quia ut Augustinus in Lib. prædicto, cap. xii. dicit, *quod est de civitate ista mortali homines supplicio primæ mortis, hoc est de illa civitate immortalium homines supplicio secundæ mortis auferre.* Quod autem poena quam civitas mundana infligit, perpetua non reputatur, hoc est per accidens in quantum homo non perpetuo manet, vel in quantum etiam ipsa civitas deficit: unde si homo in perpetuum viveret, poenæ exilij, & servitutis, quæ per legem humanam inferuntur, in eo perpetuo permanerent. Qui vero hoc modo peccant, ut tamen

non reddantur digni totaliter separari à sanctæ civitatis consortio, sicut peccantium venialiter, tanto eorum poena erit brevior, vel diuturnior, quanto magis, vel minus purgabiles erunt, secundum quod eis peccata plus, vel minus inhaeserunt; quod in poenis hujus mundi, & purgatorii secundum divinam justitiam servatur.

Inveniuntur etiam aliæ rationes à Sanctis assignatæ, quare juste pro peccato temporali aliqui poena aeterna puniantur. Una est, quia peccaverunt contra bonum aeternum, dum contempserunt vitam aeternam; & hoc est quod Augustinus in Lib. prædicto, eodem cap. dicit: *Factus est malo dignus aeterno, quia hoc in se peremit bonum quod esse posset aeternum.* Alia ratio est, quia homo in suo aeterno peccavit: unde Gregorius dicit in IV. Dialog. cap. xlv. quod *ad magnam justitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio qui nunquam carere voluerunt peccato.* Et si obijciatur, quod quidam peccantes mortaliter, proponunt vitam suam in melius quandoque commutare, & ita secundum hoc non essent digni aeterno supplicio, ut videtur; dicendum est secundum quosdam, quod Gregorius loquitur de voluntate quæ manifestatur per opus. Qui enim in peccatum mortale propria voluntate labitur, se ponit in statu à quo erui non potest, nisi divinitus adjutus: unde ex hoc ipso quod vult peccare, vult consequenter perpetuo in peccato manere. Homo enim est *spiritus vadens*, scilicet in peccatum, & non rediens, per seipsum Psalm. lxxviii. 39. sicut si aliquis se in foveam projiceret, unde exire non posset nisi adjutus; posset dici quod in aeternum ibi manere voluerit, quantumcumque aliud cogitaret. Vel potest dici, & melius, quod ex hoc ipso quod mortaliter peccat, finem suum in creatura constituit; & quia ad finem vitæ tota vita ordinatur, ideo ex hoc ipso totam vitam suam ordinat ad illud peccatum, & vellet perpetuo in peccato permanere, si hoc sibi esset impune: & hoc est quod Gregorius dicit XXXIV. Moral. cap. xvi. super illud Job xli. *Estimabit abyssum quasi senescentem:* „Iniqui ideo cum sine deperierunt, quia cum sine vixerunt. Voluissent quippe sine fine vivere, ut sine fine potuissent in iniquitate permanere: nam magis appetunt peccare quam vivere.“ Potest & alia ratio assignari, quare poena peccati mortalis sit aeterna, quia per eam contra Deum, qui est infinitus, peccatur: unde cum non possit esse poena infinita per intensionem, quia creatura non est capax alicujus qualitatis infinitæ, requiritur quod sit saltem duratione infinita. Est & quarta ratio ad hoc idem: quia culpa manet in aeternum, cum culpa non possit remitti sine gratia; quam homo non potest post mortem acquirere: nec debet poena cessare quamdiu culpa manet.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut jam dictum est, poena non debet adæquari culpæ secundum quantitatem durationis, ut videtur etiam secundum leges humanas accidere. Vel dicendum, sicut Gregorius solvit loc. cit. quod quamvis culpa sit actu temporalis, tamen voluntate est aeterna, ut jam expressum est.

Ad secundum dicendum, quod quantitati peccati respondet quantitas poenæ secundum intensionem: & ideo peccatorum mortalium inæqualium erant poenæ inæquales intensione, æquales autem duratione.

Ad tertium dicendum, quod poenæ quæ infliguntur his qui à civitatis societate non penitus ejiciuntur, sunt ad correctionem eorum ordinatæ; sed illæ poenæ per quas aliqui totaliter à societate civitatis exterminantur, non sunt ad correctionem eorum; possunt

tamen esse ad correctionem & tranquillitatem aliorum qui in civitate remanent: & ita damnatio aeterna impiorum est ad correctionem eorum qui nunc sunt in Ecclesia: non enim poenæ sunt solum ad correctionem quando infliguntur, sed etiam quando determinantur.

Ad quartum dicendum, quod impiorum poenæ in perpetuum duraturæ non erunt omnino ad nihilum utiles: sunt enim utiles ad duo. Primo ad hoc quod in eis divina justitia conservatur, quæ est Deo accepta propter seipsam: unde Gregorius IV. Dialog. cap. xlv. *Omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatu non pascatur: quia autem justus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur.* Secundo ad hoc sunt utiles ut de his electi gaudeant, dum in his Dei justitiam contemplantur, & cum hoc se evasisse cognoscunt: unde Psalm. lxxviii. 11. *Letabitur justus, cum viderit vindictam:* & Isai. ult. 2. *Brunt, scilicet impij, usque ad satietatem visionis, (1) scilicet Sancti, sicut Glossa dicit. Et hoc est quod Gregorius dicit in IV. Dialog. ubi sup. Iniqui omnes aeterno supplicio deputati, sua quidem iniquitate puniuntur, tamen ad aliquid ardebunt, scilicet ut justi omnes & in Deo videant gaudia quæ percipiunt, & in illis percipiunt supplicia quæ evaserunt, quatenus tanto magis in aeternum divina gratia se debitores esse cognoscant, quanto in aeternum mala puniri conspiciunt, quæ ejus adjutorio vicerunt.*

Ad quintum dicendum, quod quamvis poena per accidens respondeat animæ, tamen per se responderet animæ culpa infecta: & quia culpa in perpetuum (2) ibi manebit, ideo etiam poena erit perpetua.

Ad sextum dicendum, quod poena responderet culpæ, proprie loquendo, secundum inordinationem quæ invenitur in ipsa, & non secundum dignitatem ejus in quem peccatur: quia sic cuilibet peccato redderetur poena infinita intensione. Quamvis ergo ex hoc quod aliquis peccat contra Deum, qui est auctor essendi, mereatur ipsum esse amittere; considerata tamen ipsius actus inordinatione non debetur ei amissio esse, quia præsupponitur ad mentum, & demeritum: nec per inordinationem peccati esse tollitur, vel corrumpitur; & ideo non potest esse debita poena alicujus culpæ privatio esse.

QUÆSTIO II.

Deinde quaeritur de misericordia Dei: & circa hoc quaeruntur tria.

Primo. Utrum in Deo sit ponere misericordiam.

Secundo. De effectu ipsius.

Tertio. Utrum misericordia Dei patiatur poenas damnatorum esse perpetuas.

ARTICULUS I.

Utrum sit misericordia in Deo.

1. 2. quæst. xxi. art. 3.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod in Deo non sit misericordia. Sicut enim dicit Damascenus Lib. II. de Fide orth. cap. xiv. *misericordia est compassio de alienis malis.* Sed compassio non cadit in Deum. Ergo nec misericordia.

Præterea. Misericordia miseriam respicit. Sed quanto aliquis est magis peccator, tanto magis est miser: quia Proverb. xiv. 34. *Miseros facit populos*

peccatum. Ergo si Deus est misericors, quanto aliquis est magis peccator, tanto magis ei providebit; quod videtur absurdum.

3. Præterea. Misericordia inclinat misericordem ad alienam miseriam repellendam. Ergo misericors nec alii miseriam infert, nec inferri permittit, si fieri potest. Sed Deus aliquos inducit in miseriam poenæ, & permittit eos incidere in miseriam culpæ. Ergo cum ipse sit omnipotens, non erit misericors.

Sed contra est quod in Psalm. cxlv. 8. dicitur: *Miserator, & misericors Dominus.*

Præterea. Sicut Deus aliquos punit, ita & aliquibus parcat: est enim præstabilis super malitia: Joel. 11. Sed ex hoc quod punit, ponimus in Deo iram, quamvis ira sit passio. Ergo ex eo quod parcat, debet dici misericors; quamvis misericordia in nobis sit passio.

QUÆSTIUNCULA II.

Uterius. Videtur quod in Deo secundum eandem rationem dicatur bonitas, & misericordia. Constant enim quod Deus gentiles ex sola misericordia liberavit: Rom. xv. 9. *Gentes autem super misericordia honorare Deum.* Sed conversionem gentium Apostolus attribuit divinae bonitati Rom. xv. 22. *Vide bonitatem & severitatem Dei: in eos qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem.* Ergo bonitas, & misericordia ejusdem sunt rationis in Deo.

Præterea. Principia per effectus cognoscuntur. Sed idem est effectus misericordie, & bonitatis, scilicet providere minus habentibus. Ergo eadem est ratio utriusque.

Præterea. Misericordia est quadam virtus. Sed virtus est bonitas virtuosus. Ergo misericordia in quantum hujusmodi bonitas quadam est; & ita videtur eadem ratio utriusque.

Sed contra. Quæcumque sunt unius rationis, sunt etiam unius auctoris. Sed bonitas, & misericordia non sunt unius auctoris: quia bonitas divina communicatur omnibus creaturis, in quantum bono sunt omnia bona; misericordia autem non invenitur in omnibus creaturis, ut omnes misericordes dicantur. Ergo bonitas, & misericordia non sunt ejusdem rationis.

Præterea. Misericordia non esset, nisi esset miseria. Sed bonitas esse posset etiam nulla miseria existente: quia bonum non dependet à malo, sicut nec habitus à privatione. Ergo misericordia, & bonitas in Deo non sunt unius rationis.

QUÆSTIUNCULA III.

Uterius. Videtur quod opus divinae misericordie ad attributum potentie reducatur. Quia opus Dei ad illud attributum reducitur quod maxime per ipsum manifestatur. Sed opus misericordie maxime manifestat Dei potentiam: unde in Collecta dicitur: *Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime, & miserando manifestas.* Ergo misericordie opus ad omnipotentiam reducitur.

Præterea. Divina misericordia maxime manifestatur in justificatione impii. Sed magis est justificare impium quam creare celum, & terram; ut dicit Augustinus tract. lxxii. in Joap. Ergo cum creatio ad potentiam reducatur, videtur quod & misericordie opus ad potentiam Dei reduci debeat.

Sed contra. Videtur quod reducatur ad attributum

(1) In edit. Nicolai additur, ut in Vulgata, omni car ni. (2) Al. eo: for te in ea.

rum sapientiae. Quia ipse non miseretur passione, sed iudicio. Iudicium autem ad sapientiam pertinet. Ergo & misericordiae opus sapientiae est attribuendum.

4. Præterea. Misericordia facit miseriam alicujus quodammodo esse in eo qui miseretur. Sed (3) miseriam nostram non possunt esse in Deo nisi per cognitionem. Ergo misericordia ad cognitionem, seu sapientiam Dei pertinet.

Sed contra. Videtur quod ad bonitatem. Quia Sap. xi. 27. ponitur pro ratione misericordiae amor divinus: dicitur enim: *Parcis omnibus, quoniam tua sunt, quia amas animas.* Sed amor ad bonitatem pertinet. Ergo misericordia bonitati est attribuenda.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod ex hoc homo dicitur misericors, quia miseriam alterius suam facit: quod quidem contingit quantum ad duo. Primo, quantum ad hoc ipse quodammodo ex aliena miseria afficitur, in quantum compatitur patienti. Secundo secundum quamdam reputationem, quia miseriam proximi reputat quasi suam, & exinde movetur ad repellendum ejus miseriam per beneficium, sicut repelleret suam. Deus autem nullo modo miseriae particeps esse potest: unde secundum primum modum misericordia in eum non cadit; sed ipse hoc modo se habet in repellendo miseriam aliorum, sicut se habet homo in repellendo miseriam (4) eorum. Sicut homo enim in repellendo miseriam alicujus considerat hominis utilitatem cujus repellit miseriam; ita & Deus per sua beneficia repellens nostram miseriam, non ordinat hoc ad suam utilitatem, sed ad nostram: unde in quantum nostra miseria est quasi sua secundum reputationem quamdam ipsius qui eam repellit, sic dicitur misericors, & misereri: & propter hoc communiter dicitur, quod non est in eo misericordia secundum passionem, sed secundum effectum: qui tamen effectus ex affectu voluntatis procedit: qui non est passio, sed simplex voluntatis actus.

Ad primum ergo dicendum, quod Damascenus dicitur misericordiam prout est passio in nobis inventa; & per hunc modum Deo non competit.

Ad secundum dicendum, quod misericordia in nobis passio quaedam est; nulla autem passio est laudabilis, nisi secundum quod ratione regulatur: unde in nobis misericordia non est laudabilis, nisi secundum quod sequitur ordinem rationis. Nihil enim quod in nobis sit, transfertur in Deum, nisi eo modo quo in nobis est laudabile; & ideo misericordia in Deo est secundum rationem sapientiae ipsius: unde non oportet quod ex hoc ipso quod aliquis est magis peccator, majorem effectum misericordiae consequatur, nisi secundum quod est in divina sapientia ordinatum.

Et per hoc patet solutio ad tertium. Quia homo misericors non repellit alienam miseriam quantumcumque potest, sed quantum recta ratio permittit. Similiter & Deus repellit nostram miseriam secundum ordinem sapientiae suae: & ideo inducit miseriam poenae quibusdam, & permittit quosdam incidere in miseriam culpae.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod ra-

(3) In editis misericordiae. (4) Al. suam, (5) Al. deest sui. (6) Al. exterminationem.

tio misericordiae, & bonitatis differunt in tribus. Primo in hoc quod misericordia respicit terminum a quo, sed bonitas magis terminum ad quem. Ille enim cui Deus beneficia largitur, fit de deficiente perfectionis, quia bonum est diffusivum (5) sui esse; sed misericordia respicit remotionem defectus. Secundo in hoc quod misericordia, proprie loquendo, pertinet ad providentiam divinam, qua bona sua communicat creaturis rationalibus tantum: respicit enim miseriam, quae cum sit contraria felicitati, non potest esse nisi rationalium creaturarum, quarum est felices esse. Sed bonitas respicit providentiam divinam respectu quarumlibet rerum. Tertio in hoc quod misericordia importat quamdam assimilationem providentis ad eum cui providetur, in quantum providens alterius miseriam quasi suam reputat: & ideo misericordia esse non potest nisi in natura intellectuali, quae habet (6) aestimationem miseriam alienam. Sed bonitas habet ordinem ad communicationem simpliciter: unde cuilibet creaturae quae habet perfectionem communicabilem, bonitas convenire potest. Potest & quarta differentia assignari: quia misericordia removel debitum ab eo cui providetur: non enim dicitur misericorditer dari alicui quod ei debetur; sed bonitas non removel debiti rationem ab eo cui aliquid datur: unde bonitas se habet communiter ad largitionem justitiae, & misericordiae.

Ad primum ergo dicendum, quod non est inconveniens conversionem gentium & bonitati divinae, & misericordiae etiam attribuere, quamvis ratione diversa, ut ex dictis patet.

Ad secundum dicendum, quod misericordia se habet ex additione ad bonitatem quodammodo, ut patet per praedicta: & ideo omne opus quod est misericordiae, est etiam bonitatis, sed non è converso.

Ad tertium dicendum, quod misericordia quamvis sit bonitas quaedam, tamen quaedam super rationem bonitatis addit; & secundum hoc non est omnino eadem ratio bonitatis, & misericordiae, sicut non est omnino eadem ratio hominis, & animalis.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod omne opus divinum ex potentia, sapientia, & bonitate procedit; sed tamen opus aliquod appropriatur potentiae, sapientiae, vel bonitati secundum quod in eo mirabilius apparet id quod pertinet ad aliquod praedictorum attributorum. Potentia autem importat absolutam rationem principii aliquid producentis; sed sapientiae est ordinare, unde ad sapientiam pertinet modus producendi rem, quo aliquid ordinate in esse producitur; sed bonitas, quae habet rationem finis, respicit motivum ad producendum: & ideo in opere creationis, in quo admirabile redditur hoc praecipue quod res in esse productae sunt, manifestatur maxime divina potentia; sed in opere gubernationis, quo res ordinate disponuntur, redditur ipse ordo rerum admirabilis, & ideo sapientiae attribuitur; sed opus recreationis admirabile redditur ex ipso motivo, quia non ex operibus justitiae quae fecimus, sed propter suam bonitatem, salvos nos fecit: unde attribuitur praecipue bonitati. Et quia ex hoc aliquid dicitur misericorditer esse factum quod non ex debito datur, sed ex bonitate largientis; ideo opus misericordiae, in quantum hujusmodi, bonitati appropriatur. Ad

Ad primum ergo dicendum, quod Deus dicitur parcendo, & miserendo suam omnipotentiam maxime manifestare, non tam quoad substantiam facti, quam quoad licentiam faciendi: ille enim quia est alicui superiori potestati subjectus, non potest licite dimittere poenas a superiori potestate constitutas. Ex hoc ergo quod Deus poenas dimittit, & supra debitum largitur, ostenditur quod ipse ex propria potestate, & auctoritate omnia operatur, & quod ipse non est superiori potestati subjectus. Sed quantum ad substantiam facti praecipue manifestatur bonitas in parcendo: & ideo opus misericordiae bonitati est attribuendum.

Ad secundum dicendum, quod justificare impium dicitur majus quam creare caelum & terram, in quantum ad nobilius esse perducitur quis per justificationem quam per creationem; vel in quantum in creatione non est aliquid quod repugnet creati, cum sit ex nihilo, sicut in justificatione repugnat justificanti inordinata voluntas. Unde quamvis opus justificationis potentiam manifestet, specialiter tamen commendat bonitatem, in quantum ipsa est sola quae ad justificandum movet, cum ex parte justificandi magis inveniatur quod justificationi repugnet.

Ad tertium dicendum, quod licet misericordia iudicio dirigatur, non tamen esse misericordiae consistit in iudicio, sed magis in voluntate: & ideo magis appropriatur bonitati quam sapientiae.

Et similiter dicendum ad quartum de cognitione: quia illa praerogativa ad voluntatem repellendi miseriam, in qua ratio misericordiae completur.

ARTICULUS II.

Utrum Deus semper misericordiam exhibeat in hoc quod punit citra condignum, & remunerat ultra meritum.

Ubi supra art. 5.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Deus non semper misericordiam exhibeat in hoc quod punit citra condignum, & remunerat ultra meritum. Quia Apocal. xviii. 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum: & Matth. vii. 2. In qua mensura mensi fueritis, remetietur & vobis.* Ergo videtur quod secundum mensuram meriti, vel delicti sit mensura poenae, vel praemii, & ita non semper punit citra condignum, nec remunerat ultra meritum.

2. Præterea. Apoc. xviii. 6. dicitur: *Duplicate ei duplicia secundum opera ejus: & Isai. xl. 2. Suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis: & super illud Psal. lxxi. Ex usuris, & iniquitate &c. dicit Glossa (Augustini.) „Plus exigit in poenis quam commissum sit in culpis.“ Ergo videtur quod non punit citra condignum, sed magis ultra.*

3. Præterea. Pueri baptizati liberati sunt ab omni peccato. Ergo non sunt debiores alicujus poenae. Sed tamen frequenter multa poenae eis divinitus in hac vita infliguntur, ut febres, & hujusmodi: nec potest dici, quod ad eorum utilitatem cedant, cum quandoque moriantur antequam ad adultam aetatem perveniant. Ergo videtur quod non punit semper citra condignum.

4. Præterea. Peccato originali non debetur alia poena quam carentia visionis divinae. Sed hac poena puniuntur pueri non baptizati, qui in peccato originali decedunt. Ergo videtur quod non semper punit citra condignum.

In IV. Sent. Tom. V.

5. Præterea. Illud quod potest aliter esse, non est asserendum quod semper ita se habeat. Sed Deus potest aliquando servare modum justitiae, ut secundum condignum puniat: hoc enim non est contra potentiam ordinatam. Ergo non est asserendum quod semper puniat citra condignum.

6. Præterea. Sapientiae vi. 7. dicitur: *Exiguo conceditur misericordia; potentes autem poterit tormenta patientur: & Jac. ii. 13. Iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam.* Ergo videtur quod potentes, & immisericordes non puniantur citra condignum.

Sed contra est quod dicitur Psalm. cii. 10. *Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.*

Præterea. Proprium non derelinquit id cuius est proprium. Sed Deo proprium est misereri, ut dicitur in collecta: *Deus cui proprium est misereri semper, & parcere.* Ergo semper miseretur. Sed hoc non esset, nisi praemium conferret ultra meritum, & mala citra condignum. Ergo videtur quod ita semper accidat.

QUESTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non in omni tempore Dei misericordia, & veritas conjungantur. Quia opus creationis non praesupponit aliquid. Sed opus quod est secundum justitiam, praesupponit debitum; opus autem quod est secundum misericordiam, praesupponit miseriam. Ergo in opere creationis non conveniunt justitia, & misericordia.

2. Præterea. Convertere Gentes, & convertere Judaeos sunt diversa opera. Sed in conversione Gentium videtur fuisse sola misericordia, in salvatione autem Judaeorum justitia, per id quod dicitur Rom. xv. 8. *Dico Jesum Christum ministrum fuisse circumcisionis ad confirmandas promissiones patrum; Gentes autem super misericordia honorare Deum.* Ergo, nec in omni opere Domini est misericordia, & veritas.

3. Præterea. Ibi non videtur esse justitia ubi unus pro peccato alterius punitur. Sed Deus quandoque punit unum pro peccato alterius, sicut pro peccato Cam maledictus est Chanaan, Gen. ix. & pro peccato David percussus est populus, II. Reg. ult. Ergo videtur quod non semper justitiam, & misericordiam in opere servet.

4. Præterea. Ibi non videtur servari justitia ubi nullum meritum praecessit, cum justitia debitum respiciat. Sed in impio qui justificatur, nullum meritum praecessit. Ergo non videtur justitia aliqua in impii justificatione.

5. Præterea. Justitia numquam reddit aequalibus nisi aequalia. Sed Deus quandoque aequalibus inaequalia tribuit: ante enim quam Jacob, & Esau nati essent, aut aliquid boni, vel mali egissent, omnino aequales erant; & tamen uni praeparavit gloriam, & alteri poenam, ut patet Rom. ix. Similiter cum Aaron, & filii Israel peccassent aequaliter in idoli adoratione, Aaron non est punitus, cum populus punitus fuerit, ut patet Exod. xxxi. Ergo videtur quod non in omnibus justitiam servet.

6. Præterea. Hoc videtur esse injustum, ut meliori minus deat de bonis, & magis de malis. Sed bona temporalia aliquando abundantius dantur a Deo malis quam bonis, & poenae quandoque magis inferuntur bonis quam malis. Ergo videtur quod non in omni opere suo justitiam servet cum misericordia.

Sed contra. Augustinus dicit in Lib. de concordia Evangelistarum (I. cap. xiv.) *Deus, qui res humanas curat, juste, & misericorditer curat, ut neq-*